



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Cap. II. De matre Imperatoris Helena, quomodo Hierosolymam ingressa,
Ecclesias construxit, multaue alia eximiae pietatis opera edidit: & de
ejusdem obitu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

A

Κεφ. β΄.

CAP. II.

Περὶ ἡλικίας τῆς τῷ βασιλεὺς μητρὸς, καὶ ὡς εἰς ἱεροσόλυμα παρρηγομένη τὰς ἑορτάς, καὶ ἄλλα θιοφιλῆ διηγήματα ἔργα. Ἐπιτελεῖται αὐτῆς τελευτῆς.

De matre Imperatoris Helena, quomodo Hierosolymam ingressa, Ecclesias construxit, multaque alia eximia pietatis opera edidit: & de ejusdem obitu.

Ἀμφὶ ἴσταν τὸν χρόνον, παρθέμῳ Βασίλειδος ναὸν ἐγείρατο τῷ θεῷ, παροστάξας τοῖς τῆδε ἀρχουσι, παροσείν ὡν ἀνμάλινα μεγαλοφυῆς καὶ πολυέλες ἀποδύχτην τὸ ἔργον· ἐν μέσῳ ἧ καὶ ἑλένη ἡ ἀντιμήτηρ, δυο ναῶς ἀκοδόμησε τὸν μὴν ἐν βηθλεεμ, ἀμφὶ τὸ τῷ γυνήσεως χριστῷ σπήλαιον τὸν ἦ, πρὸς ταῖς ἀκρωτεῖρας τῆς ὄρας τῆς ἐλαυῶν, ὅθεν ἔπι τὸν ἔσθρον ἀνελήφθη ταύτης ἡ πολλὰ μὴν καὶ ἄλλα δέεικνυσι τῷ βυτίθῳ καὶ ἀλαβάν· ἐχῆ ἡκιστα ἡ καὶ ἔδε· λέγειαι γὰρ ἀλλῶ ὅτε ἐν ἱεροσόλυμοις διατέλεισταν, συγκαλέσαι πρὸς ἐστίασιν τὰς ἱεραρχίας παρθένας, καὶ ὑπηρετῶν γυνῶν καὶ τὸ δαπνῶν, ὡς ἀλιθεύσταν τὰ ὄψα καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν ἐπιχέουσταν, καὶ τῶ ἄλλα ποιῶσταν, ἀδύμεις διακοινοῦσταν τοὺς τῶν δαυλιμόνων θεράποντας· τῶν καὶ τὰ ἡ πόλις τῆς ἐωπέλεισταν, τὰς μὴν καὶ πόλιν ἐκκλησίας ἀναστήμασι τοῖς προσηκουσιν ἐμήσε· πολλὰς ἡ ἐσίων ἐκπεπιωκότας, πλουσίους ἐποίησε· πονομήρους ἡ τὰ ἐπιλήθῃ ἀφθόνως δέεικνυσι τὰς ἡ χρόνων δεσμῶν καὶ ὑπεροχίας οὐκῆς καὶ μετέλλων ἡλυθέρωσε καὶ μοι δυνάτεων ἀξίως ἀπειληφέναι τὰς ἀμοιβὰς· τῶ μὴν γὰρ ἐν ταῦτα βιωθῶν, ὡς ἐπλήθῃ ἐδέχετο, λαμπρῶς καὶ λίαν ἐπισήμας δύνουσε σεβαστή τε ἀνεκκρύχθη, καὶ ἐπὶ ἰδία χρυσοῦ νόμισμα κατέσημανε· καὶ βασιλικῶν θησαυρῶν ἔξουσίαν ὡς ἀπὸ πατρός λαβοῦσα, καὶ ἀ γνώμην ἐχρήσασταν· ἐπειδὴ δὲ ἐδῆ τὸν τῆδε καβαλιπῶν βίον, ἀλλοθῶς ἐτελεύτησεν· ἔτη μὴν ἀμφὶ τὰ ἡ δόκοντα γεγονῆα, τὸν παῖδα καβαλιπῶσα αἶμα καίσαρσιν αὐτῆς ἐκγόνοις, πατρὸς τῆς ῥωμαίων οἰκουμενῆς ἡγέμενον· εἰ δὲ τις ἐστὶ καὶ τούτων ὄνησις, ἐδὲ τελευτήσασταν ἡ λήθη ἐκάλυψεν· ἐχῆ δὲ αὐτῆς διηνεχῶς μνήμη ἐνέχουρον ὁ μέλλων αἰὼν, τῶ ἐπὶ βιθυνίας πόλιν, καὶ ἔτερον ὡς ἀ

Sub idem tempus Imperator, cum Stemplum Deo ædificare statuisset, rectoribus per ea loca constitutis præcepit, ut opus illud magnificentissimum ac sumptuosissimum fabricari curarent. Sed & mater ipsius Helena privatim duas Ecclesias construxit: alteram apud Bethleem, juxta speluncam illam in qua natus est Christus: alteram in vertice montis Olivarum, ex quo in cælum assumptus est. Hujus femine pietatem ac religionem cum alia multa declarant, tum hoc imprimis. Ajunt siquidem eam tum Hierosolymis commorantem, sacras omnes virgines ad convivium vocasse, eisque prandentibus ministrasse, cibos apponentem, & aquam manibus affundentem singularum: omnia denique facientem quæ à convivarum ministris præstari solent. Cunque urbes Orientis eo tempore perlustraret, singularum Ecclesias competentibus donariis honoravit: multosque homines qui facultatibus suis exuti fuerant, locupletes reddidit: pauperibus vero necessaria abunde suppeditavit: nonnullos diuturnis vinculis, aut exilio, aut metallis in quibus detinebantur liberavit. Pro quibus factis, dignam mihi videtur accepisse mercedem. Nam præsentem quidem vitam eâ magnificentia eoque splendore transegit, quo major esse nullus potest. Quippe quæ Augusta nuncupata est, & aureum nummum sua imagine signavit: regalium denique thesaurorum potestatem à filio adeptâ, pro arbitrato suo iis utâ est. Cum vero ex hac vita ipsi migrandum esset, glorioso exitu decessit: annum quidem ætatis circiter octogessimum agens: filium vero post se relinquens, unâ cum Cæsaribus nepotibus suis universum orbem Romanum gubernantem. Quod si qua harum quoque rerum utilitas esse potest, ne mortuæ quidem nomen oblivione consumptum est. Habet enim ventura ætas, perennis ejus memoriæ pignus quoddam, urbem in Bithynia sitam, & alteram in

K k k ij



Palæstina, illius nomine appellatas. Atque hæc quidem à nobis dicta sint de Helena.

παλαιστοίς, ἀπ' αὐτῆς λαβέσασθην προσήγοράν ταῦτα μὴν ἡμῶν ὡς ἐπεὶ ἐλένης ἐπιτάμ...

CAPUT III.

De Ecclesiis à Constantino Magno extructis, & de urbe ab eo cognominata, quomodo condita sit. Et de operibus publicis qua in ea urbe visuntur, & de Ecclesia Michaelis Archangeli in Soffhenio, & de miraculis qua illis fiunt.

Imperator vero semper aliquid quod ad pietatem faceret, moliebatur: & ubique locorum Deo Ecclesias erigebat. Præcipue tamen in primariis civitatibus, ut Nicomediæ in Bithynia, & Antiochiæ quæ sita est ad fluvium Orontem, & Byzantii; quam quidem urbem Romæ æqualem esse, & principatus confortium obtinere constituit. Nam cum omnia ipsi ex voto succederent, & exteros partim bello domisset, partim feceribus sibi adjunxisset, urbem sibi cognominem, & Romæ æmulam adificare decrevit. Progressus igitur ad campum qui est ante Ilium, secus Hellespontum, supra tumulum Ajacis, quo in loco Achivi qui Trojam oppugnarunt, castra & navale habuisse dicuntur, urbis formam & magnitudinem delineavit; & portas construxit in edito loco, quæ ex mari etiamnum visuntur à praternavigantibus. Hæc dum molitur, Deus noctu illi apparens, iussit ut alium locum quaereret: deducensq; eum in urbem Thraciæ Byzantium trans Chalcodonom oppidum Bithyniæ, monuit ut eam urbem conderet, suoque nomine appellaret. Ille igitur divinis oraculis obtemperans, urbem quæ prius Byzantium vocabatur, amplificatam ingentibus muris cinxit. Et quoniam indigenas magnitudini urbis haudquaquam sufficere judicabat, amplissimis domibus sparsim per vicos adificatis, egregios viros cum familiis suis incolas ac dominos earum esse iussit: quorum alios ex seniore Roma, alios ex aliis Provinciis acciverat. Cumque tributa constituisset, partim in ædificia & ornamenta civitatis, partim ad civium annonam; cunctisque aliis rebus eam instruxisset: circo etiam & fontibus ac porticibus & reliquis operibus ambitiose exornasset, juniorem Romam Constantinopolim nominavit: & reginam constituit omnium

Κεφ. γ.

Περί τῶν ναῶν ἐπὶ ὁμίς ἀποδομῆσι κτλ. & περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιπέδων, ὅπως ἐκτίθη, & περὶ τῶν ἐπιπέδων κτισμάτων, ἐπὶ δὲ περὶ τῶν ἐπιπέδων ναῶν τῶν ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ ἀλλῶν, καὶ περὶ τῶν ἐκείσιν ἐπιπέδων θαυμασίων.

Ὁ Δε βασιλεὺς αἰετὶ πονῶν, εἰς εὐσεβείαν συνείλετο, καὶ πανταχῶς ἀεὶ καλῶς ἐστειλάτο. Ἐπειδὴ δὲ ἀνίστηεν τῶν ἀφ' ἐξέλιξιν τῶν πόλεων, ὡς ἐπὶ τῆς νικομηδείας τῆς βυζαντινῆς ἀντιόχειας τῆς ἀδριατικῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς πόλεως, καὶ ἰσὰ ῥώμην κτίσασθαι, καὶ κοινῶν αὐτῆς ἀρχῆς καλεσθῆναι ὡς ἰσὰ ῥώμην, καὶ γινώμην αὐτῶν πάντα πρεσβύταις, καὶ ἄλλοις ἰσοδύναμοις, καὶ ἀλλοφύλοις πολέμοις καὶ σπονδαῖς, ἐγγνωσκὼν οἰκίσαι πόλιν ὁμοίαν ἑαυτῷ, καὶ τῆς ῥώμης ὁμοίαν καλεσθῆναι. τὸ πρῶτον δὲ ἰδὼν πεδίον, ὡς δὲ τὸν ἐλλήσποντον ὑπερτὸν αἰὲν ὄταφον, ἐδὴ λέγει αὐτὸν ναυσταθμον ἕλας σπηλαῖς ἐξηκέναι τὰς ἐπιπέδους. ὅτε στρατευσαμένους ἀγαθούς, οἷον ἐγγύθεν ὄσσην ἴην πόλιν διέβη, καὶ πύλας καλεσθῆναι σεν ἐν ἀδριατικῇ, αἱ δὴ νῦν ἐπὶ τῷ θαλάσσῳ φαινομένῳ παρὰ πλέσσι ταῦτα ἴσως πύλαι, καὶ κλίω ἐπιφανείς, ὁ θεὸς, ἐχρησάμενος ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου καὶ κινήσας αὐτὸν εἰς τὸ βυζαντινὸν τῆς θεάκης, πέραν χαλκηδόνος τῆς βυζαντινῆς ταύτης αὐτῶν οἰκίσαν ἀπέφηνεν πόλιν, καὶ τῆς ῥώμης ὁμοίαν ἀξίαν, ὅτι τοῖς τῶν ἀρχιεπισκοπῶν κτίσασθαι, ἴσην πρὸς βυζαντινὸν προσήγοράν μὲν εἰς δύρου χωρίαν ἐλένας, μεγίστας ἑστῆσι ἀεὶ ἐκάλειν ἐπὶ τῆς ἀντιόχειας, καὶ τῆς ἐξ ὁμοίαν πολιτας τῶν μεγάλων τῶν πόλεων, καὶ μεγίστας οἰκίας ἀνά τὰς ἀγίας σποράς, καὶ κδομήσας, ἀνδρας ἐν λόγῳ σωτῆρας, καὶ δεσπότης ποιήσας, ἐν ταῖς καλῶν τῶν πόλεων ἐκ τῆς πρεσβυτέρως ῥώμης, τὰς δὲ ἐξ ἐξέλιξιν ἐθνῶν μέγα καλεσάμενος φόρος ἰσὰ ῥώμην, καὶ μὴ εἰς οἰκοδομὰς καὶ καλλιτῆ πόλεως, τὰς εἰς ἀπὸ τῶν τῶν πολιτῶν, ἀπασί τε τῶν αὐτῶν τοῖς ἀεὶ τὴν πόλιν διαθείς, ἵπποδρόμους, καὶ κρήνας καὶ σοαῖς καὶ λοιποῖς οἰκοδομῶν, καὶ φιλομίμως κοσμήσας, νεάν ῥώμην καλεσθῆναι, καὶ πόλιν ὀνόμασε καὶ βασιλίδαν καλεσθῆναι.